

Mededeelingen.

DOUGLAS-TAKKEN ALS BINDMATERIAAL.

Wist U.....

dat dunne Douglas-takken bijzondere geschiktheid hebben om te dienen als bindtenen voor takkenbossen? Ze zijn minstens even goed als eiken- of berken tenen. Op „Schovenhorst“ gebruik ik ze al ruim twee jaar met veel profijt.

Th. C. Oudemans.

MUTSAARD EN VOLKSETYMOLOGIE

door

Dr Th. C. Oudemans.

In sommige deelen van ons land is nog het woord „mutsaard“ of „mutserd“ in gebruik voor takkenbos. Dat woord is geen dialect, doch een goed Nederlandsch woord. Het komt o.a. voor in de uitdrukking: „Dat riekt naar den mutsaard“, welke uitdrukking volgens het bekende spreekwoordenboek van Dr F. A. Stoett voor het eerst in de 16e eeuw in geschriften wordt gebezigd. De beteekenis van die uitdrukking was toen: „Het riekt naar den brandstapel“, „het is ketterij“ (waardoor men op den brandstapel, die van mutsaard opgebouwd was, terecht kon komen). Deze zegswijze bestaat, met dezelfde beteekenis, ook in het Fransch: „Cela sent le fagot“.

Merkwaardig nu is, dat het volk van die uitdrukking gemaakt heeft: „Het riekt naar den mosterd“ met de beteekenis: „Het is duur“. „Men“ kende het woord mutsaard niet meer, en daar het wel uitgesproken werd als musterd, kon verbastering tot „mosterd“ gemakkelijk plaatsvinden. De beteekeningswijziging is zeer goed denkbaar volgens de volgende overgangen: Het riekt naar den mutsaard — het zal je je leven kosten — het komt je duur te staan — het is duur. Een aardig geval van volksetymologie!

Voorts is opmerkelijk, dat het woord mutsaard in de 16e eeuw speciaal gebruikt werd in de beteekenis van *brandstapel* van takkenbossen, terwijl het in onzen tijd in de plaats staat voor takkenbos of hoeveelheid takkenbossen.

DE GEBRUIKSWAARDE VAN RHAMNUS FRANGULA L.

door

Dr Th. C. Oudemans.

Bij het plaatsn van een nieuwe hooiberg alhier, die, zooals in deze streek gebruikelijk is, met stroo gedekt werd, vertelde de dekker mij, dat hij voor bandhout niet anders dan sprekelhout wenschte te gebruiken. (Bandhout noemt men de lange twijgen, waarmede het stroo op de kap van den hooiberg vastgehouden wordt). Van sprekelhout had ik nog nooit gehoord, maar toen ik de twijgen zag die de dekker medebracht, bleek het Rhamnus Frangula te zijn. In de Flora van Nederland van Oudemans komt de naam sprekelhout niet voor, evenmin in de Schooflora van Heukels. Ik vroeg Dr. Venema te Wageningen hiernaar, die mij mededeelde, dat in het Woordenboek van Heukels de naam sprekelenhout voorkomt, waarbij vermeld staat: Barneveld. Merkwaardig is, dat voor deze plant zooveel volksnamen in gebruik zijn. Volgens bovengenoemde auteurs komen de volgende benamingen voor (alphabetisch gerangschikt): bloedboom, bloedhout, buskruithout, hondebeien, hondjeshout, hondsboom, hondsknopperen, kraaibessen, pijlhout, sprakel, sprokkel, sprokken, sporkenhout, stinkeboom, stinkhout, vuilboom en wakelenhout. Hier in de omgeving wordt dit hout ook nog genoemd onhout. Met sprekel- en sprekelenhout er bij zijn er

dus twintig benamingen voor. Hoe het komt dat er voor deze plant zooveel benamingen bestaan, kan ik niet verklaren.

Ik heb den dekker gevraagd, waarom hij speciaal sprekelhout als bandhout wenschte en niet b.v. eik of wilg. Hij vertelde mij, dat sprekelhout verre te prefereren is boven eenige andere soort twijg wegens de duurzaamheid. Het stroo op de hooibergen is volgens zijn zeggen meestal eerder verrot dan het bandhout van *Rhamnus Frangula*. Deze uitspraak over de duurzaamheid klopt zeker met hetgeen Oudemans in de Flora van Nederland schrijft, nl. dat het hout van *Rhamnus Frangula* gebruikt wordt voor spijlen van bijenkorven. Bovendien staat in die Flora nog vermeld, dat de houtskool van dit hout bereid wordt voor zilversmeden, en voorts dat de bast als purgeerend geneesmiddel dient.

Men ziet hieruit, dat *Rhamnus Frangula* in onze heggen een zekere waarde heeft. Er zijn nog steeds grondbezitters, die ze rigoures uit hun heggen laten verwijderen om aan andere, volgens hen meer waardevolle, hakhoutgewassen de voorkeur te geven. Uit het bovenstaande blijkt, dat uit cultuuroogpunt aan *Rhamnus Frangula* een plaats ingeruimd dient te blijven.

BESCHADIGINGEN VAN NAALDEN EN KNOPPEN VAN DEN ZEEDEEN (*PINUS PINASTER* AIT.) DOOR *EVETRIA SYLVESTRANA* CURT.

door

H. S. de Koning.

In de omgeving van Ossendrecht (N.B.) vielen dit voorjaar, begin April, enkele zeedennenopstanden op, doordat de naalden bruin verkleurd waren als of zij van de vorst hadden geleden. Bij nader onderzoek bleek de beschadiging hier en daar ernstig te zijn, de naalden waren gemineerd door een kleine rups. Ook de naalden van het voorgaande jaar waren op deze wijze beschadigd, terwijl de driejarige naalden voor een groot deel waren afgevallen en dus waarschijnlijk eveneens waren aangetast.

Bij een later bezoek eind April bleken de rupsjes eveneens de uitlopende knoppen van de zeedennen te hebben aangevreten en omsponnen met spinseldraden. Uitboringsgaten in de naalden, waaromheen spinseldraden waren waar te nemen nabij de bases der naalden.

Van enkele takken welke ik meenam kweekte ik 4 imagines, die door de vriendelijke bemiddeling van den heer G. A. Baron Bentinck werden gedetermineerd op *Evetria (Retinia) sylvestrana* Curt. een verwant van onze bekende dennenlotrups. Volgens de gegevens van den Heer Bentinck komt de rups voor op bloemen van Pinussoorten. Of dus de naaldbeschadiging door een andere micro wordt veroorzaakt is niet zeker, doch evenmin waarschijnlijk. *Evetria sylvestrana* is in Nederland bij het nabijgelegen Putten ontdekt door Baron de Cromboughe de Piquendaele.
